

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati na uredništvo — naročino. Reklamacije in vse administrativne stvari pa na upravništvo v Ljubljani, Učiteljska tiskarna, Frančiškanska ul. 6/1. Vse pošiljatve je pošiljati franko. Reklamacije so proste poštine. Rokopisov ne vračamo. Telefon uredn. 312.

UČITELJSKI TOVARIŠ

Stanovsko političko glasilo UJU. - Poverjeništvo Ljubljana

Izhaja vsak četrtek. Naročnina znaša za neorganizirane 60 Din, za inozem. 80 Din. Posamezna štev. 1'50 Din. Članstvo „Pov. UJU — Ljubljana“ ima s članarino že plačano naročnino za list. Za oglase in reklamne notice vseh vrst je plačati po Din 2'50 od petih vrst. Inzeratni davek posebej. Pošt. ček. ur. 11.197.

Za revizijo pravil UJU.

(Okrožnica vsem okrajnim učiteljskim društvom UJU — Poverjeništvo Ljubljana)

Širši glavni odbor UJU je na svoji seji, ki se je vršila 28. in 29. decembra 1925 v Beogradu pretresal vprašanje reorganizacije Udruženja in spremembe pravil.

Izjavil je načelno, da je sprememba pravil potrebna. Pooblastil je izvršni odbor, da poizve potom poverjeništvo za mnenja učiteljskih, ki naj razpravljajo na svojih zborovanjih o reorganizaciji in načrtu za nova pravila UJU.

Glasom okrožnice širjega glavnega odbora UJU v Beogradu štev. 50 mora poverjeništvo zbrati predloge in nasvete vseh okrajnih učiteljskih društev in jih poslati izvršnemu odboru do 1. maja 1926.

Okrajna učiteljska društva naj odgovore na sledeča vprašanja:

1. Ali naj sedanja sestava organizacije po poverjeništvih ostane ali naj se ukine? Na koga naj se prenese v tem slučaju njih imetje in obstoječe ustanove?

2. Ako se ukine poverjeništva, ali naj ostanejo samo okrajna učiteljska društva ali naj se ustanove tudi oblastne učiteljske organizacije? Kakšno nalogo naj h' te imele?

3. Koliko članov naj ima širši glavni odbor in koliko izvršni odbor?

Udruženje Jugoslovenskega Učiteljstva — Poverjeništvo Ljubljana dne 8. febr. 1926.

Poverjenikov nam.:

Anton Gnus.

Tajnik:

Josip Lapajne.

Poslanica šefa Prosvete ljubljanske oblasti dr. Dragotina Lončarja učiteljstvu.*

Za duševno svobodo učiteljstva. — Vzgojno delo in smernice. — Izvenšolsko delo učiteljstva. — Politika in učiteljstvo. — Zakonitost in red. — Notranji ustroj šolstva. — Središče vsega pouka. — Notranja smer pouka. — Učiteljska izobrazba. — Znanost in umetnost. — Izpopolnitev prosvetne uprave. — Učiteljske organizacije. — Dvignimo šolstvo in prosveto.

Ko Vas ob svojem nastopu pozdravljam, Vas obenem prosim sodelovanja.

Za duševno svobodo učiteljstva.

V prvi vrsti potrebujemo miru, da moremo vršiti svoj posel nemoteno in zdržema; zakaj veliki slovanski učitelj Masaryk pravi, da se znanost težko pridobiva in težko prebavlja. S podražavljenjem šolstva je relativno rešeno gospodarsko vprašanje učiteljstva, kolikor to dopuščajo povišne razmere, ki seveda še niso uravnane. Ni na še rešena naša duševna svoboda, ki je isto tako potrebna za mirno delo pri vzgoji in pouku kakor gnotna neodvisnost. Učiteljstvo moramo vrniti šoli ter ga osvoboditi od pritiska na levi in desni, ker pripadamo kot vzgojitelji vsemu narodu in vsem stanovom brez razlike strankarstva. V okviru zakonov in naredb nastopamo kot stan, ki ne more in ne sme služiti posameznikom. Ako damo državi, kar je njenega, ako puščamo cerkvi, kolikor upravljeno pripada ako spoštujemo, kar tvori bistvo našega naroda, potem smemo zahtevati, da ostanemo zvesti sami sebi; svojo duševno svobodo, svojo osebnost moramo braniti proti vsakomur; zakaj Cankarjevi »Hlapci« naj bi bili samo še žalosten dokument preteklosti, ki naj bi se v narodni državi ne ponavljali nikdar več.

Vzgojno delo in smernice.

Čeprav smo vzgojitelji vsega naroda, vendar moramo upoštevati potrebe njegovih različnih plasti, zato se bomo po mestih ozirali na življenje meščanstva, po kmetih na kmetstvo in po industri-

4 Kdo more biti član Udruženja? (Ali tudi nastavniki učiteljskih, meščansko-šolski učitelji, upokojenici veroučitelji itd.) Kdo more biti izvoljen za odbornike Udruženja?

5. Ali morejo biti slušatelji višje pedagoške šole člani učiteljskega društva v onem kraju, kjer začasno študirajo, ali naj imajo svoje posebno društvo v tem kraju?

6. Na kakšen način naj se volita širši glavni odbor in izvršni odbor in koliko časa traja njih mandat?

7. Kdaj naj se vrše glavne učiteljske skupščine in kongresi in kje? Ali naj tvorijo glavno skupščino samo delegati, kongrese pa vsi prisotni člani?

8. Ako imajo posamezna učiteljska društva še kaka posebna načela in predloge prosimo, naj jih predložijo svojemu poverjeništvu.

Udruženje Jugoslovenskega Učiteljstva v Beogradu.

Tajnik:

Jov. Milijević I. r.

Predsednik:

P. Vuksanović I. r.

Vsa okrajna učiteljska društva naj razpravljajo o zgornji okrožnici in pošljejo svoje predloge najkasneje do konca aprila 1926 podpisane poverjeništvu.

šimo zlasti pri starejših in pri oni mladini bolj oddaljenih krajev, kjer je reden pouk otežkočen.

Politika in učiteljstvo.

Nekaj drugega je politično udejstvovanje učiteljstva. Ne da bi hotel kratiti njegove politične pravice mislim da bodi tudi to delovanje v skladu z značajem vzgojitelja, ki mora biti pomirjujoč živeti med razburkanimi strastmi, a ne njih podžigalec. Lastna korist učiteljstva zahteva, da uveljavlja svoje politično prepričanje v duhu kulturnosti, da se ne onemogočuje med nasprotniki, k čim ne sme vsiljevati svojega mišljenja; zakaj sovražnost, ki jo goji, se ne maščuje nad politiki no poklicu ampak nad učiteljskim in njegovimi družinami škoda pa trpi tudi šola. Dejstva polpretekle dobe so dokaz za to.

Zakonitost in red.

Opozarjam na medsebojno tovariško sodelovanje brez škodoželjnih nagajivosti; posebno naglašam, naj posvetni učitelji priznava cerkvi, kar ji gre, a tudi učitelj-duhovnik mora dati državi, kar ji pripada. Šola potrebuje reda in disciplinane na eni a pravične obzirnosti na drugi strani. Prosvetna uprava ne sme ubližati, a se tudi ne sme dati ubližati. S tega stališča zavračam izrabljanje prosvetne uprave kakor tudi posameznikov po neutemeljenih dopustih, številnih nadurah ter koničenju nostranskih služb, kar ogroža šolski pouk in ustvarja krivice, da ima eden vse ali mnogo, drugi pa ničesar ali malo. Potrebna je tudi revizija učnega osebja po pisarnah. Pri podeljevanju učiteljskih služb velja splošno načelo, da spadajo mlajše in samske učne osebe v bolj oddaljene kraje a starejše in oženjene ter takšne, ki morajo skrbeti za svoje naj pridejo v bližnje mest in železnice. Uradniški zakon (§ 62.) določa glede podeljevanja služb, da se najprej upošteva usposobljenost, strokovna in življenska izkušnost, značaj in posebna izobrazba potem pa ob enakosti teh pogojev službena doba. Več stanovske solidarnosti in socialne uvidevnosti bi povzdignilo in osamosvojilo učiteljstvo vsakega pritiska. Ni dovolj ako skuša prosvetna uprava vršiti svojo nalogo v tej smeri: osamosvojitve učiteljstva je najprej odvisna od nje samega! Stalnost si izvojujete sami s svojo stanovsko zavednostjo! Pri tej priliki omenjam, da vsak, ki si želi preemestitve s svoje dosedanje službe, vložiti prošnjo in, da onj ki se je pritožil na Državni svet, čaka njegove razsodbe.

Notranji ustroj šolstva.

Ne da bi se hotel dotikati podrobno notranjega ustroja šolstva, bi vendar omenil troje načelnosti. Pred vsem povdarjam, da potrebujemo več življenske praktičnosti in manj knjižne učenosti, več sodelovanja učencev in manj mehaničnosti. Ako je sedani prosvetni minister Stjepan Radić govoril o uvedbi ročnega dela v srednji šoli, je izrekel s tem važno besedo. Ne gre za to, da napravimo iz srednješolca rokodelca, ampak za to gre, da se mladi šolan človek, zlasti mestni otrok, zave pomena ročnega dela za današnje družbo kakor gre tudi za to da si pridobi nekoliko dispozicije za ročno delo, ki jo pozneje v življenju lahko razvija praktično bodisi kot razvedrilo in krepilo po duševnem naporu bodisi kot poklic, ako je moral opustiti učenje; mlad šolan človek se mora zavedati vzajemnosti duševnega in ročnega dela ter se otresti neutemeljenega preziranja produktivnih stanov, zlasti kmečkega in delavskega. Pouk realnih predmetov, kakor fizike in kemije, bi moral biti v prvi vrsti prilagoditev teoretične znanosti v praktične namene, kjer bi se učenec izkustveno seznanjal s tehničnim delom.

Središče vsega pouka

Drugo načelo, ki bi ga rad označil, je to, da mora biti poleg strokovnih predmetov središče vsega pouka domači jezik, domača zgodovina in zemlepis, ker brez njih znanja ni omikanega Slovenca in Jugoslovencina. Pri pouku slovenščine, kjer se je treba ozirati na čistost in pravilnost jezika, naj bi se v vseh višje organiziranih šolah vršil primerjajoče in praktično tudi pouk srbo-hrvatskega jezika, a to ne tako kakor danes, kot nekak čisto tui jezik ampak kot najsorodnejši jezik. To načelo je izrekel naš slavist Murko in bilo bi prav, ako bi se upoštevalo. Pri domači zgodovini in zemljepisni naj bi se izogibal balasta letnic in imen brez pravega umevanja. Tu je dana prilika, da dobiva mladi človek, pogled v gospodarsko, kulturno, politično in socialno udejstvovanje svojega naroda in svojih živnoslovenskih bratov v okviru velikih globljih idej človeštva. Zgodovinsko-zemljepisni pouk bodi intenziven; manj prazne besednosti, a več splošnega pregleda in lastnega opazovanja! Tu se naj goji ljubezen do naroda in države, ki se opira na poznavanje dejstev; zakaj po lepih besedah ruskega slavista Sirotinina moramo žrtvovati domovini vse razen resnice ker prava domovinska ljubezen ni v oboževanju ampak v očiščevanju samega sebe od nedostatkov. S tega stališča bomo ljubili svoje a spoštovali tuje, kar je posebno važno za medsebojno razmerje Slovencev, Hrvatov in Srbov, a končno tudi za vzajemnost vseh narodov.

Notranja smer pouka

Angleški mislec Spencer je zahteval v »Temeljih filozofije« za pravilni razvoj človeške družbe svobodo in za konservativno in za napredno mišljenje in delovanje. Ako naj takšno naziranje velja tudi za vzgojo in pouk, potem bi to tretje načelo glede notranjega ustroja šolstva določil tako-le: vsebinsko bodimo konservativni, metodično pa bolj napredni! Ne moremo namreč popolnoma prezirati dosedanjega razvoja v svojem šolstvu in svoji prosveti občje potrebujemo zveze z dediščino preteklosti, ki ni bila vsa in čisto napačna ampak jo moramo le prilagoditi novim razmeram, ostajajoč na realnem temelju. Glede načina pouka pa puščajmo učitelju kar največ svobode v okviru zakonitih predpisov, čeprav urvala novosti; vsak naj si našte po svojih zmožnostih in danih prilikah primerno pot za dosego učnega smotra. Ne silimo ga k šablonskemu delu, ampak dovoljujmo mu, da izbira tehta, poižkuša; vendar se ne sme to goditi na škodo duševnemu in telesnemu zdravju gojenec in gojenk.

Učiteljska izobrazba.

Stara in utemeljena je zahteva učiteljstva po višji teoretični in praktični izobrazbi, ker ono vodi v osnovnih šolah vzgojo in pouk velike večine naroda; zato mora posebno skrbeti prosvetna uprava za učiteljska in jih primerno preosnovati. Poleg osnovnih šol so važne zlasti za delavsko mladino v industrijskih krajih meščanske in strokovne šole, ki naj bi razbremenjevale srednje šole, zakaj srednje šole niso po svojem bistvu priležališče in poskuševališče za vsakogar, ampak deloma namen splošne izobrazbe, deloma pa so teoretično-praktična priprava za visoke šole. S stališča zdrave prihodnosti naše učeče se mladine bo treba po srednjih šolah primerne izbere in večje strogosti.

Znanost in umetnost.

Prosvetna uprava se dalje zaveda važnosti, ki jo imata znanost in umetnost za narod in državo, zato hoče podpirati vsako resno prizadevanje v tej smeri. Na drugi strani pa se mora ustavljati vsaki zlorabi, ako bi se hotela uganjati na škodo resnične znanosti in umetnosti,

* Uradna okrožnica izdana od velikega župana P. br. 793 od 9. januarja 1926. — Podnaslovi so vstavljeni s strani uredništva. — Uredn.

Naročnike za 6. številko Zvončka nam javite zanesljivo do 20. t. m.

